

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 39/2014 vp

Sisäministeriön selvitys hätäkeskusuudistuksen toimeenpanosta

Sisäministeriölle

JOHDANTO

Vireilletulo

Sisäministeriö on 10 päivänä joulukuuta 2014 toimittanut hallintovaliokunnalle selvityksen hätäkeskusuudistuksen toimeenpanosta (HAO 8/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- tietoverkkojohtaja Pekka Tulokas, sisäministeriö, pelastusosasto
- johtaja Martti Kunnasvuori, Hätäkeskuslaitos.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
- Suomen Kuntaliitto
- Svenska Finlands folkting
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Suomen Ensihoitoalan Liitto ry
- Suomen Lääkäriliitto ry
- Suomen Palopäällystöliitto ry
- Suomen Pelastusjohtajat ry
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Taustaa

Hätäkeskustoiminnalla tarkoitetaan pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kiireellisten ilmoitusten vastaanottamista ja tarvittavan avun hälyttämistä. Valtioneuvosto antoi 4.12.2007 eduskunnalle selonteon hätäkeskusuudistuksesta (VNS 3/2007 vp). Selonteon mukaan hätäkeskustoimintaa tulee kehittää ja toiminnan tuottavuutta lisätä rakenteellisin uudistuksin. Sisäasiainministeriö päätti 15.5.2009 hätäkeskustoiminnan kehittämisen strategisista linjauksista.

Hätäkeskusuudistuksen keskeiset elementit koostuvat lainsäädännön uudistamisesta, johtamisrakenteiden kehittämisestä, hätäkeskusten yhdistämisestä, hätäkeskusten työmäärän tasaisamisesta, hätäkeskustoiminnan toimintamallien yhdenmukaistamisesta valtakunnallisella tasolla sekä viranomaisten yhteisen hätäkeskustietojärjestelmän (ERICA) kehittämisestä. Vuoden 2009 jälkeen hätäkeskusten lukumäärä on vähentynyt viidestätoista kuuteen. Samalla on otettu käyttöön valtakunnallinen toimintamalli.

Keskeisenä mittarina uudistusten tavoitteiden arvioinnissa on toiminut hätäpuheluihin vastaamisaika. Vuonna 2006 alle 10 sekunnin vastaikaan pystyttiin 71 prosentissa puheluista.

Luku nousi 91 prosenttiin vuonna 2009, ja on vuosina 2012—2014 edelleen parantunut 92—95 prosentin tasolle. Vastaavasti taas vuonna 2006 alle 30 sekunnin vastaamisaika saavutettiin 83 prosentissa puheluista, vuonna 2014 luku oli 98 prosenttia.

Tätä taustaa vasten hätäkeskusuudistus on valiokunnan näkemyksen mukaan saavuttanut erittäin hyvin ne tavoitteet, joita uudistukselle asetettiin. Valiokunta painottaa, että saavutettua kehitystä ei saa vaarantaa lyhytnäköisillä säästöpäätöksillä, jotka merkittävästi heikentävät tätä keskeisen tärkeää kansalaispalvelua. Valiokunta huomauttaa että, kansalaisten avunsaanti ei ole pelkästään kiinni siitä, kuinka nopeasti puheluun vastataan. Ensiarvoisen tärkeää on myös pystyä lähettämään tehtyyn riskiarvioon nähden oikein kohdennettua apua nopeasti paikalle.

Hätäkeskustoiminnan resurssit

Hätäkeskuslaitoksen käytettävissä oleva määräraha oli vuonna 2007 noin 48 miljoonaa euroa. Vuosina 2008—2012 määrärahataso pidettiin 54—59 miljoonan euron haarukassa, ja vuosina 2013—2014 taso oli taas noin 65 miljoonaa euroa. Vuoden 2015 määrärahataso on noin 53 miljoonaa euroa. Nyt kehystä ollaan leikkaamassa vuoden 2007 tasolle, 48 miljoonaan euroon ajankaksolla 2016—2018

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetty budjettileikkaus tarkoittaa hätäkeskuspäivystäjien määrän vähentämistä yli sadalla henkilötövuodella seuraavan kolmen vuoden aikana. Hätäkeskuslaitoksen henkilötövuosimäärän on vuonna 2015 arvioitu olevan noin 648. Ensimmäisenä vuonna tavoite on 552 henkilötövuotta, vuosien 2017 ja 2018 vastaavat luvut olisivat 546 ja 535 henkilötövuotta.

Käytännössä esitetyt vähennykset tarkoittavat, että hätäkeskuspäivystäjää kohden tulevien hätäilmoitusten määrä kasvaa neljänneksellä: toteuma vuonna 2014 oli 7800 ilmoitusta päivystäjää kohden, vuoden 2016 tavoite on nostaa ilmoitusten määrä 9600 ilmoitukseen. Tämä taas näkyy negatiivisena kehityksenä vasteajoissa. Vuosina 2016-2018 alle 10 sekunnissa vastattujen hätäpuheluiden osuuden on arvioitu laske-

van 80 prosenttiin. Tätä ei valiokunnan mielestä voida pitää hyväksyttävänä tasona.

Hätäkeskuslaitoksen toimintaa vaikeuttavat myös merkittävät IT-ongelmat. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtiohallinnon IT-hankkeissa tehdyt linjaukset näkyvät keskimääräistä enemmän hätäkeskustoiminnassa. Hätäkeskusuudistuksen aikana tapahtuneita muutoksia ovat IT-palvelukeskusten perustaminen, tietoturvallisuuden korostuminen ja hallinnon turvallisuusverkkohanke (TUVE).

Hätäkeskuslaitoksen IT-kustannukset olivat vuonna 2006 noin 4,7 miljoonaa euroa. Vastava summa tänä vuonna on 10,3 miljoonaa euroa. Hätäkeskuslaitos on arvioinut, että uuden hätäkeskustietojärjestelmän ERICA:n käyttöönoton jälkeen IT-kustannukset ovat noin 12—13 miljoonan euron tasolla vuosina 2016—2021.

Alkuperäisen aikataulun mukaan viranomaisien yhteisen hätäkeskustietojärjestelmän ERICA:n käyttöönotto suunniteltiin toteuttavaksi vuoden 2015 loppuun mennessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tässä tavoiteaikataulussa ei pysytä. Nyt tavoitellaan järjestelmän käyttöönottoa vuonna 2016. ERICA:n viivästys johtaa siihen, että uuden hätäkeskustietojärjestelmän rinnalla joudutaan ylläpitämään myös vanhaa järjestelmää (ELS). Viivästyminen aiheuttaa Hätäkeskuslaitokselle useiden miljoonien IT-lisäkustannukset, joihin ei ole osoitettu rahoitusta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ERICA-järjestelmä on edellytys hätäkeskusten väliselle hätäpuhelujen siirrolle ruuhkantilanteissa.

Yhteenveto

Hätäkeskuslaitoksen toiminnan kehittäminen on pitkäjänteistä työtä. Hätäkeskuslaitoksen tulee kyetä tarjoamaan yhtenevä palvelutaso valtakunnallisesti ottaen huomioon alueelliset tarpeet. Valiokunta korostaa, että haastavassa budjettitilanteessa olennaisinta on hätäkeskustoiminnan vakauttaminen niin, että palvelut voidaan turvata molemmilla kansalliskielillä ja hätäpuheluiden vastaamisen aika pidettyä mahdollisimman matalana.

Tavoiteltava tulostavoite hätäpuheluiden vastausajalle on valiokunnan näkemyksen mukaan se, että 90—95 prosenttiin puheluista vastataan enintään 10 sekunnissa, ja vähintään 95 prosenttiin puheluista vastataan alle 30 sekunnissa. Tämä taas vaatii riittävän määrän henkilöstöä. Valiokunnan arvion mukaan Häätäkeskuslaitos saavuttaisi edellä mainitut tavoitteet noin 650 henkilötyövuoden tasolla. Palkka- ja IT-kustan-

nukset huomioiden häätäkeskustoimintaan pitäisi kohdentaa vuositasolla 53—54 miljoonaa euroa esitetyn 48 miljoonan euron kehystason sijasta.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että sisäministeriö ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
vpj. Mika Kari /sd
jä. Satu Haapanen /vihr
Anne Holmlund /kok
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas
Elsi Katainen /kesk

Timo V. Korhonen /kesk
Antti Lindtman /sd
Tapani Mäkinen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Ari Jalonen /ps
Mikael Palola /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.